
KOMENTARZ STOWARZYSZENIA NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH W POZNANIU DO UZASADNIENIA PROJEKTU I PROPONOWANYCH PRZEZ STOWARZYSZENIE ZMIAN

1. Zmiany w treści projektu ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz proponowane przez stowarzyszenie zmiany w obowiązującej ustawie (ART. 1 NOWELIZACJI):

1. Zmiany zawarte w propozycji /patrz art. 1 pkt 1) / wynikają z podstawowej roli rodziny w procesie rehabilitacji społecznej osób wykluczonych oraz niepełnosprawnych. Rodzina wspiera w trudnych sytuacjach życiowych, daje poczucie bezpieczeństwa i przygotowuje do życia w społeczeństwie. Krąg najbliższych osób może stanowić środowisko sprzyjające pomyślnemu rozwojowi jednostki, ale też być zagrożeniem w obszarze realizacji przypisanych jej funkcji. Wszelkiego typu dysfunkcje, niepełnosprawność występujące u jednego z jej członków oddziałują bardzo silnie na pozostałe osoby. Zaburzenia utrudniające rodzinie optymalne jej funkcjonowanie powodują czasową lub stałą dysfunkcję jej członków, a w konsekwencji - marginalizację oraz zagrożenie wykluczeniem społecznym. Zdezorganizowana rodzina przestaje spełniać przypisywane jej funkcje zarówno mikro jak i makrospołecznych. Dlatego też do procesu reintegracji jednostki należy podejść systemowo - uwzględniając jej najbliższe otoczenie, bez którego nie potrafi istnieć. Rodzina, bowiem to struktura i zjawisko wielowymiarowe, w którym ogromną rolę odgrywają wszyscy jej członkowie oraz wzajemne powiązania.

2. Zmiany w brzmieniu art. 1 pkt 3 lit. c, wynikają z błędnym zdaniem Stowarzyszenia zapisu projektodawców. Przyjęcie tego zapisu spowodowałoby, iż w spółdzielni socjalnej liczba członków spełniających wymogi określone w art. 4 ust 1 (po nowelizacji) wynosiłaby, w skrajnych wypadkach, 25% ogólnej liczby członków spółdzielni.

3. Zmiany w brzmieniu art. 1 pkt 4 i art. 1 pkt 5 lit. b wynikają z uproszczenia zapisów przedstawionych przez projektodawców.

2. KOMENTARZ STOWARZYSZENIA NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH W POZNANIU DOTYCZĄCY ZMIAN W USTAWIE O RACHUNKOWOŚCI (ART. 2 NOWELIZACJI):

Przewidywana w powyższym artykule zmiana jest krokiem w dobrym kierunku . Należy jednak zwrócić uwagę, iż :

1) wymagać będzie zmiany nie tylko art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. 2002 r. Nr 76, poz. 694, z późn. zm.) Obecnie problematykę prowadzenia księgowości uproszczonej (księga przychodów i rozchodów) określają przepisy ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych i wydane na podstawie art. 24a ust.7 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 grudnia 2000 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów. Przepisy te dotyczą tylko osób fizycznych lub prowadzących działalność gospodarczą spółek cywilnych osób fizycznych, spółek jawnych osób fizycznych, spółek partnerskich Zapis pozwalający prowadzić uproszczoną rachunkowość spółdzielniom socjalnym (osoba prawna) winien się również znaleźć w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych.

2) Inny problem to udział spółdzielni socjalnych w realizacji zadań publicznych na podstawie przepisów działu II rozdziału 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 grudnia 2005 r. w sprawie wzoru oferty realizacji zadania publicznego, ramowego wzoru umowy o wykonanie zadania publicznego i wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania przewiduje elementy niezbędne dla takiej oferty: załącznik nr 2 „WZÓR UMOWY § 5. Zleceniobiorca jest zobowiązany do prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej środków finansowych otrzymanych na realizację zadania zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694, z późn. zm.), w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych.

Podobnie rzecz się ma przy realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Dokument Ministerstwa Rozwoju Regionalnego z dnia 10.09.2007 roku „System Realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013” w części „Zasady finansowania POKL” określa wymagania w odniesieniu do informatycznego systemu finansowo-księgowego cyt. : 1. Przed poniesieniem wydatków w ramach Projektu, Beneficjent planuje i wprowadza odpowiednią odrębną ewidencję księgową w obszarze ksiąg rachunkowych. Może to wymagać od beneficjenta wydzielenia w swojej ewidencji odrębnych kont -syntetycznych, analitycznych lub pozabilansowych, na których prowadzona będzie ewidencja wydatków kwalifikowalnych dotyczących realizacji projektów PO KL. 2. Wymagana jest odrębna ewidencja zarówno dla kont kosztów, VAT, przychodów (jeżeli występują przychody związane z realizacją projektu), rachunku bankowego, jak i rozrachunków.

Pani dr Małgorzata Winter z Uniwersytetu Warszawskiego w ekspertyzie „Możliwości uproszczenia księgowości osób prawnych definiowanych w

ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jako organizacje pozarządowe” przygotowanej na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej stwierdza cyt.: „Cechą charakterystyczną podatkowej księgi przychodów i rozchodów jest to, że ujmuje się w tej ewidencji wyłącznie informacje o przychodach i kosztach. Nie ma natomiast żadnych informacji dotyczących obrotu środkami pieniężnymi oraz stanu majątkowego i finansowego. Organizacje pozarządowe (od autorów: również spółdzielnie socjalne patrz art. 2 ust 3. ustawy o spółdzielniach socjalnych) realizujące szczególne zadania: zadania publiczne, wykorzystują niejednokrotnie w ramach swej działalności środki publiczne. Nadzór nad prawidłową gospodarką tymi środkami wymaga prowadzenia odpowiedniej ewidencji, zapewniającej ujmowanie informacji także o stanie i zmianach stanu tych środków. Takiej możliwości nie daje podatkowa księga przychodów i rozchodów, a tylko ewidencja prowadzona w postaci ksiąg rachunkowych.” Tak więc z tej zmiany mogłyby skorzystać tylko i wyłącznie spółdzielnie nie korzystające z dotacji, grantów itp.

PROPOZYCJE STOWARZYSZENIA NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH W POZNANIU:

Stowarzyszenie na rzecz Spółdzielni Socjalnych w Poznaniu stoi na stanowisku że, proponowana zmiana jest potrzebna. Należy jednak rozważyć możliwość prowadzenia uproszczonej rachunkowości (księga przychodów i rozchodów), także w przypadkach określonych w pkt. 2 naszego komentarza do art. 2 projektu Ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz o zmianie innych ustaw. Naszą propozycją byłoby stworzenie w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych możliwości prowadzenia rachunkowości uproszczonej dla spółdzielni socjalnych i stowarzyszeń, przy jednoczesnym ich rozszerzeniu (w stosunku do obecnie istniejących przepisów - rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 grudnia 2000 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów) o informacje dotyczące obrotu środkami pieniężnymi , a także przez możliwość prowadzenia odrębnej księgi przychodów i rozchodów dla każdego projektu z osobna (§ 9 ust 3 cytowanego wyżej rozporządzenia przewiduje możliwość prowadzenia odrębnych ksiąg przychodów i rozchodów w przypadku przedsiębiorstw wielozakładowych). Warunkiem koniecznym byłoby jednak uznanie takiej formy prowadzenia rachunkowości w przypadku realizacji zadania publicznego czy udziału w projektach w rodzaju PO KL.

3. ZAŁOŻENIE SPÓŁDZIELNI - OPIS OBECNEGO STAN PRAWNEGO I PROPOZYCJE ZMIAN. KOMENTARZ STOWARZYSZENIA NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH W POZNANIU DOTYCZĄCY ZMIAN W USTAWIE PRAWO SPÓŁDZIELCZE (ART. 6 NOWELIZACJI) - wprowadzenie instytucji „SPÓŁDZIELNIA (SOCJALNA) W ORGANIZACJI”:

Spółka z o.o. oraz spółdzielnia nabywają osobowość prawną poprzez wpis do Rejestru. Jednakże okres przedrejestracyjny dla spółki z o.o. oraz spółdzielni został uregulowany odmiennie. Spółka z o.o. powstaje z chwilą zawarcia umowy spółki (art.161§ 1 KSH). Powstała w ten sposób prywatno-prawna organizacja wspólników ma od tej chwili podmiotowość prawną, która oznacza kompetencję do nabywania praw i zaciągania zobowiązań we własnym imieniu i na własny rachunek, tzn. ma zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych (art.11§ 1 KSH). Natomiast przez wpis do rejestru utworzona spółka z o.o. uzyskuje kwalifikacje osoby prawnej. **Natomiast status spółdzielni (w tym spółdzielni socjalnej) został uregulowany w sposób bardzo lakoniczny.** Pierwszą czynnością założycieli jest przyjęcie statutu, które zgodnie z dominującym poglądem ma charakter umowny. **Jednakże z tą chwilą nie powstaje jeszcze spółdzielnia.** Jest natomiast sporny charakter prawny tej umowy. Według pierwszego stanowiska umowa zawarta między założycielami jest spółką cywilną lub szczególnym rodzajem takiej spółki. Według drugiego stanowiska jest to umowa o współdziałanie w celu założenia spółdzielni. Bardziej przekonujące wydaje się drugie stanowisko. Założyciele nie zobowiązują się bowiem „dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów” (art. 860 § 1 KC), ale ich jedynym celem jest założenie spółdzielni. Założyciele nie wnoszą żadnych wkładów. Umocowanie do działania w ich imieniu wynika z przepisów ustawy, a nie z umowy czy uchwały wspólników (por. art. 866 KC). Skład spółki cywilnej jest w zasadzie niezmienny, założycielem spółdzielni można zaś zostać aż do chwili wpisania spółdzielni do rejestru, a wstąpienie kolejnego założyciela nie oznacza zawarcia nowej umowy. Wszystkie te okoliczności sprawiają, że umowa o założenie spółdzielni jest szczególnym rodzajem umowy nieuregulowanej w Kodeksie cywilnym. Ponieważ jednak unormowanie tej umowy w ustawie - Prawo spółdzielcze jest tylko fragmentaryczne, w pewnych wypadkach będzie możliwe stosowanie w drodze analogii niektórych przepisów dotyczących spółki cywilnej jako najbardziej ogólnej korporacji pozbawionej osobowości prawnej. Z chwilą złożenia wymaganej liczby podpisów pod statutem powstaje szczególna organizacja korporacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której celem jest założenie spółdzielni. Założyciele stają się członkami tej korporacji. Omawiana korporacja powstaje w drodze umowy dwustronnej, w której po jednej stronie występuje każdy z założycieli, a po drugiej stronie pozostali założyciele[X]. W tej organizacji - podobnie jak później w spółdzielni - istnieje tyle stosunków członkostwa, ilu jest założycieli.

Z chwilą wpisania spółdzielni do Rejestru następuje swoiste przekształcenie wcześniej istniejących stosunków prawnych: stosunki członkostwa założycieli stają się stosunkami członkostwa w spółdzielni, organizacja korporacyjna, istniejąca przed rejestracją, staje się spółdzielnią, założyciele zaczynają pełnić funkcje walnego zgromadzenia, a wybrane zgodnie z art. 6 § 1 Prawa Spółdz zarząd i rada nadzorcza ulegają przekształceniu w organy spółdzielni. **Omawiana korporacja może być, przez analogię do kapitałowych spółek handlowych, określona jako „spółdzielnia w organizacji”, której wszakże ustawa nie przyznaje zdolności prawnej.** Nie jest to zatem jednostka organizacyjna, wskazana w art. 331 KC (ułamna osoba prawna, niepełna osoba prawna, ustawowa osoba prawna), do której stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych. W okresie poprzedzającym

wpisanie spółdzielni do rejestru powstaje konieczność dokonywania licznych czynności w interesie przyszłej spółdzielni, z czym wiąże się nabywanie przez założycieli praw i zaciąganie zobowiązań. Zagadnienia odpowiedzialności założycieli oraz spółdzielni od chwili jej powstania zostały uregulowane w przepisach art. 11 § 2 PrSpółdz.

Za czynności dokonane w interesie spółdzielni przed zarejestrowaniem osoby działające do chwili zarejestrowania spółdzielni odpowiadają wobec osób trzecich solidarnie. Czynnościami wykonanymi w interesie spółdzielni są czynności polegające na zabezpieczeniu nabycia przez nią oznaczonych praw, które mają znaczenie gospodarcze, np. wynajęcie lokalu niezbędnego do prowadzenia działalności organizacyjnej, okazyjne nabycie niektórych środków produkcji czy zawarcie umowy o opracowanie projektu statutu. Osoby działające dokonują wymienionych czynności wprawdzie w interesie spółdzielni, ale we własnym imieniu, a ich odpowiedzialność jest solidarna (art. 366 i n. KC). Jest to odpowiedzialność nieograniczona, ponieważ przepisy art. 19 § 2 Prawa Spółdz nie dotyczą założycieli. Osoby działające odpowiadają za wszelkie zobowiązania zaciągnięte w interesie spółdzielni niezależnie od tego, czy dokonały one czynności związanych bądź niezwiązanych ze statutowym przedmiotem działalności spółdzielni. Osobami działającymi są nie tylko osoby dokonujące danej czynności prawnej, ale również ci założyciele, którzy wyrazili zgodę na dokonanie czynności.

Za zobowiązania wynikające z omawianych czynności spółdzielnia odpowiada po jej zarejestrowaniu tak jak za zaciągnięte przez siebie. Znaczenie tej regulacji, zamieszczonej w art. 11 § 2 in medio Prawa Spółdz, sprowadza się - w powiązaniu z przepisem zawartym w tym samym paragrafie in fine - do tego, że osoby działające nie odpowiadają po zarejestrowaniu spółdzielni za długi wobec osób trzecich, zaciągnięte w interesie spółdzielni. Następuje tu ex lege przejęcie długu przez spółdzielnię bez konieczności uzyskania zgody wierzyciela; przepisy art. 519 i 521 § 2 KC jako leges generales nie mają tu zastosowania. Z chwilą wpisania do Rejestru spółdzielnia staje się ex lege podmiotem wszelkich praw nabytych w jej interesie przez osoby działające.

Osoby działające przed zarejestrowaniem spółdzielni odpowiadają wobec niej według przepisów prawa cywilnego (art. 11 § 2 zd. 3 Prawa Spółdz). Może tu wchodzić w rachubę odpowiedzialność deliktowa tych osób (art. 415 KC), a nie kontraktowa (art. 471 KC), ponieważ między spółdzielnią i osobami działającymi w jej interesie nie ma więzi obligacyjnej.

Przedstawiony powyżej obecny stan prawny dotyczący momentu pomiędzy przyjęciem statutu przez założycieli spółdzielni a wpisem do Rejestru jest bardzo skomplikowany. W przypadku spółki z o.o. i spółki akcyjnej jasny i wyraźny zapis wprowadzony do Kodeksu Spółek Handlowych z 15 września 2000 roku ułatwił i uprościł tryb zakładania tych form prawnych. Propozycja stowarzyszenia wprowadzenia instytucji „spółdzielni w organizacji” wynika li tylko z potrzeby ułatwienia rozpoczęcia działalności spółdzielni. Na koniec jeszcze raz zacytujemy prof. dr. hab. Krzysztofa Pietrzykowskiego z Uniwersytetu Warszawskiego, wybitnego specjalistę z dziedziny prawa cywilnego i spółdzielczego (**...Omawiana korporacja może być, przez analogię do kapitałowych spółek handlowych, określona jako „spółdzielnia w organizacji”, której wszakże ustawa nie przyznaje zdolności prawnej...**)

4. KOMENTARZ STOWARZYSZENIA NA RZECZ SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH W POZNANIU DOTYCZĄCY ZMIAN W UstawIE O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB PRAWNYCH (ART. 7 NOWELIZACJI)

Propozycja nowelizacji jest podyktowana wyjaśnieniem terminu korzystania z ulgi w podatku dochodowym od osób prawnych określonej w art. 17 ust. 1 pkt. 43. Przy obecnym zapisie można dojść do wniosku, że spółdzielnia winna skorzystać z ulgi od dochodów poniesionych w tym samym roku podatkowym. Zgodnie z ustawą prawo spółdzielcze podział nadwyżki bilansowej następuje w roku następnym po roku w którym nadwyżka wystąpiła.

Propozycja określenia wydatków ponoszonych przez spółdzielnie socjalne na reintegrację społeczną i zawodową to postulat zgłaszany przez wiele spółdzielni już od momentu wejścia w życie ustawy. Obecnie spółdzielcy nie są przekonani jakie wydatki mogą stanowić podstawę do zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych.

Alternatywna propozycja Stowarzyszenia to rezygnacja z ulgi w podatku dochodowym od osób prawnych określonej w art. 17 ust. 1 pkt. 43 ustawy i wprowadzenie do ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych zapisu poniższej treści: Spółdzielnie socjalne w rozumieniu ustawy o ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. Nr 94, poz. 651) uiszczają podatek dochodowy od osób prawnych w wysokości 50% stawki podatku określonej w art.19 ust 1 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.